

რომელ ორგანოებზე მოქმედებს კბილები

ჯიქია მ., ჟვითაშვილი თ., დავარაშვილი ხ., ადვიშვილი მ., კორძაძე ლ.

*აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
საქართველოს ეკოლოგიურ მეცნიერებათა აკადემია*

ანოტაცია: ჩვენს ორგანიზმს გააჩნია 32 მაცნე, რომლებიც გამოასხივებენ დაშიფრული „SO“-ის სიგნალებს, თუ რაიმე შეემთხვა შინაგან ორგანოებს. კბილები ისე როგორც კანი, ენა, ტუჩები, თვალები და სხვ. ძალიან დიდ ინფორმაციას მოიცავენ ჩვენი შინაგანი ორგანოების ჯანმრთელობის შესახებ. ამიტომ კბილებისა და შინაგანი ორგანოების ურთიერთკავშირის გარკვევას უდიდესი თეორიული და პრაქტიკული მნიშვნელობა გააჩნია.

საკვანძო სიტყვები: კბილები, ორგანოებზე მოქმედება.

1. კბილები ჩვენი სიცოცხლის და ჯანმრთელობის ასახვაა

ჩვენი შინაგანი ორგანოების მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციას გვაწვდიან არა მარტო ლაბორატორიული ცდები და ანალიზები, არამედ კბილებიც. საკმარისია პირის ღრუს დეტალური დათვალიერება, რათა ძალიან ბევრი ინფორმაცია მივიღოთ იმის შესახებ თუ როგორ მდგომარეობაში იმყოფება გული, ან კუჭ-ნაწლავები. როგორია ამ ურთიერთქმედების ბიოფიზიკური მექანიზმები და შეიძლება თუ არა კბილების დათვალიერებით სხვადასხვა ავადობის პროგნოზირება?

ბევრი ჩვენთაგანისათვის ცნობილია აუტანელი კბილის ტკივილის შეგრძნება, როცა გვეჩვენება, რომ ერთი წინა კბილისაგან ერთად გვტკივა თავი, გული და კუჭი. საკმაოდ ბევრია ისეთებიც, რომლებსაც კარიესის, ან სხვა სტომატოლოგიური დაავადების გამოვლენის დროს ვერ შველის ვერც კბილის პასტა, ვერც სამკურნალო ჯაგრისი, ვერც სავლები და ვერც დანტისტან დროული ვიზიტი. შესაძლოა უნდა ვუმკურნალოთ არა კბილებს, არამედ სხვა მომიჯნავე ორგანოებს? იმ ადამიანებისათვის, რომლებიც მისდევენ მედიცინის არატრადიციულ მეთოდებს, არ არსებობს არანაირი წინააღმდეგობა. მათმა იციან, რომელი კბილი რომელ ორგანოზეა პასუხისმგებელი. მაგალითად, ნაღვლის ბუშტის პრობლემები შეიძლება განაპირობოს ერთ-ერთი მოლერის (უკანა მეშვიდე კბილი) დაკარგვამ, ხოლო მუდმივად დაჩირქებული ეშვები მიგვანიშნებენ ქოლეცისტიტის, ან ჰეპატიტის საფრთხეზე. თუ კბილებსა და დანარჩენ ორგანოებს შორის არსებობს რაიმე სახის ურთიერთკავშირი, მაშინ მისი ექსპერიმენტული დამტკიცება ძალზე ძნელია და ასეთ კავშირებს საერთოდ უარყოფს ზოგიერთი ოფიციალური მედიცინა, რადგანაც ჯერ-ჯერობით არ არსებობს საიმედო მონაცემები.

მიუხედავად ამისა კბილის სტრუქტურის უმნიშვნელო დაზიანებასაც ბევრის თქმა შეუძლია ამა თუ იმ ორგანოზე. რა თქმა უნდა, მხოლოდ სპეციალისტი და დეტალური გამოკვლევა მოგვცემს იმის სრულ სურათს რომელი კბილი რომელ ორგანოსთანაა დაკავშირებული და რომელი პრობლემის სიგნალს იძლევა. მაგრამ შეიძლება თვით

დამოუკიდებლად ჩავატაროთ წინასწარი დათვალიერება და სიმპტომების შეთანადება. ამისათვის საჭიროა გავითვალისწინოთ შემდეგი:

1. ეშვები პასუხისმგებელია ღვიძლზე და ნაღვლის ბუშტზე. ისინი გვამცნობენ ქოლეცისტიტისა და ჰეპატიტის შესახებ;
2. მცირე ძირეული კბილები (პრომოლერები) - ეს ფილტვებისა და მსხვილი ნაწლავის მაცნებია. მათთან დაკავშირებული პრობლემები შეიძლება დაკავშირებული იყოს დისბაქტერიოზთან, კოლიტთან, ალერგიასთან, ქრონიკულ ბრონქიტთან ან პნევმონიასთან;
3. წინა (საჭრელი, საკბეჩი) ზედა და ქვედა კბილების მდგომარეობის მიხედვით ვმსჯელობთ თირკმლების, შარდის ბუშტის, ყურებისა და რეპროდუქციული სისტემის ორგანოებზე;
4. დიდი ძირეული კბილები (მოლერები) დაკავშირებულია კუჭთან, ღვიძლთან და კუჭუკანა ჯირკვალთან. შესაბამისად შესაძლო პროვოკატორ-ავადობათა ჩამონათვალი ასეთია: გასტრიტი, წყლული, პანკრეატიტი, ანემია, ჰაიმორიტი, ტონზილიტი, ენდოკრინული სისტემის მოშლა, ათეროსკლეროზი, ვარიკოზი და სხვ.
5. სიბრძნის კბილები „განაგებენ“ გულის, სისხლძარღვებისა და წვრილი ნაწლავის მდგომარეობას. ამიტომ იშემიური დაავადებისა და თვით თანდაყოლილი გულის მანკის მკურნალობაში შეიძლება დაგვეხმაროს სტომატოლოგიაც. სახსრების ტკივილი აისახება ზედა და ქვედა ყბების წინა კბილების მდგომარეობაზე.

ოცდაათი წლის შემდეგ მრავალ პაციენტს ეწყება ღრძილების პრობლემა. თუ ადამიანი რეგულარულად ახორციელებს პირის ღრუს პროფილაქტიკას და ამ შემთხვევაშიც არ წყდება ღრძილებიდან სისხლდენა, შეიძლება დანამდვილებით დავასკვნათ, რომ პრობლემა სხვა ორგანოებშია. მაგალითად, ქალებში, სარძევე ჯირკვლების პათოლოგიის ერთ-ერთ სასიგნალო ნიშანს წარმოადგენს ე. წ. უმიზეზო გინგივიტი (ღრძილების ანთება). სტომატოლოგი სერიოზული სეანსებით მკურნალობს პარადონტოზს, მაშინ როცა პაციენტს, როგორც მინიმუმი უნდა ჩაუტარდეს სისხლის ანალიზი [1].

თუ კბილები ზიანდებიან შინაგანი ორგანოების გამო, მაშინ არსებობს უკუკავშირიც: კბილების პრობლემები იწვევს სხვადასხვა სახის აშლილობებსა და დაავადებებს.

ცნობილია, რომ კბილების ტკივილმა შეიძლება გამოიწვიოს თავის ტკივილი. თანაც ზედა ყბაში ატკივებული ეშვები და საჭრელები აისახებიან შუბლში და საფეთქლებში, ხოლო ძირეული კბილების ანთება ყრუ ტკივილს იწვევს კეფაში.

თვით ჩვეულებრივ კარიესს შეუძლია გამოიწვიოს მუდმივი მიგრენი. პარადონტის (ღრძილების) პრობლემები ხელს უწყობს გულ-სისხლძარღვთა დაავადების განვითარებას, ხოლო პულპიტი (კბილის ნერვის ანთება), განაპირობებს გასტრიტის, კოლიტისა და ქოლეცისტიტის წარმოშობას.

2. ოფიციალური აზრი კბილებისა და შინაგანი ორგანოების ურთიერთკავშირზე

ოფიციალური (აკადემიური) მედიცინის თვალსაზრისით, ნებისმიერი ანთებით დაავადებული კბილები, რომელიც წარმოადგენს ინფექციის, ე. წ. ქრონიოსპენსისის, კერას საშიშია მთელი ორგანიზმისათვის. პრობლემური კბილები (კარიესით, დაშლილი ან ნახევრადდაშლილი) იწვევენ იმუნიტეტის საერთო დაქვეითებას, ან სხვადასხვა ორგანოებში ინფექციის წარმოშობას. დანამდვილებით შეიძლება იმის მტკიცება, რომ კბილების ანთების დროს კუჭ-ნაწლავის ტრაქტში ხვდებიან ტოქსინების შემცველი პროდუქტები. ეს იწვევს სხვადასხვა დაავადებებს (ადამიანის იმუნიტეტის მიხედვით) ჩვეულებრივი კუჭის შეკრულობით დაწყებული და გასტრიტით დამთავრებული. მაგრამ საჭრელი კბილების ანთებასა და ოსტეოქონდროზს შორის ურთიერთკავშირის მტკიცება ნებისმიერ სტომატოლოგს გაუჭირდება.

მტკივნეული სიმპტომატიკა გავლენას ახდენს მთელ ორგანიზმზე მაშინ, როცა ადამიანს ტკივა კბილები. ამის კვალდაკვალ იწყება თავის ტკივილი, შეშფოთებულია კუჭი და ნაწლავები, ღვიძლი და თვით გული [2]. საქმე ისაა, რომ კბილის ნერვი სიგნალს გადასცემს ცენტრალური ნერვული სისტემის თავის ტვინის უბნებში და დაკავშირებულია მეზობელი ნერვული უჯრედების ბირთვებთან, რომლებიც ეხმებიან ტკივილს და სიგნალს გადასცემენ სხვა ორგანოებს. ამასთან ტკივილის გადაცემის გზები ყოველ ადამიანს ინდივიდუალური აქვს. მაგრამ რისკის ჯგუფებში პირველ რიგში ხვდებიან პრობლემური, ე. ი. არაჯანმრთელი ორგანოები. ამიტომ, თუ ჩვენ გვაქვს ქრონიკული ბრონქიტი, არ უნდა გაგვიკვირდეს, რომ კბილების ავადობების მიშვებით მოულოდნელად აღმოგვაჩნდება პნევმონია [3].

სტატისტიკის მიხედვით კარიესისაგან დაავადებულია ადამიანთა 95%. იმის მიხედვით, თუ რომელი კბილია დასნებოვნებული, რომელ ასაკში და როგორი სახით, შეიძლება მოვახდინოთ პაციენტის ავადმყოფობის განვითარების დიაგნოსტიკა. მაგალითად შაქრიანი დიაბეტი საწყის სტადიაში ასევე შეიძლება გამოვლინდეს ღრძილების დაავადებით.

კბილების შინაგან ორგანოებთან კავშირის კლინიკური მაგალითია ე. წ. ღვიძლის კბილი, როცა კუჭის ან ღვიძლის პათოლოგიისაგან ზიანდებიან კბილები.

კბილების არსებობაში გამოყოფენ სამ პერიოდს. ამიტომ სწორი დიაგნოზი დამოკიდებულია პაციენტის ასაკზე. 8-10 წლის ბავშვებში მეტწილად დაზიანებულია მეექვსე კბილები და ფრონტალური - პირველი, მეორე და მესამე კბილები. მოზარდებში ჯერ იმსხვრევა მეექვსე და მეშვიდე კბილები.

ადენოიდებით, მინდალინითა და პოლიპებით დაავადებულ ბავშვებს ზედა და ქვედა ყბების მეორე კბილები უფრო ხშირად აწუხებთ, ხოლო ეშვები - იშვიათად. მოზრდილებში ბრონქიტი, პნევმონია და ასთმა აისახება ორივე ყბის პირველ და მეორეზე კბილებზე.

მოზრდილ ასაკში 25 წლამდე შარდგამომყოფი სისტემისათვის პასუხისმგებელია ქვედა ყბის მეოთხე და მეხუთე კბილები. ზრდასრულ ასაკში ავადდებიან ორივე ყბის მეხუთე და მეექვსე კბილები [4, 5].

3. კბილები - ადამიანის აურისა და კარმის სარკვა

როგორც აღმოსავლეთის ზოგიერთი ფილოსოფიის წარმომადგენელი (ინდური, ჩინური, იაპონური და სხვ.) თვლის ადამიანის კბილები ასახავენ მის ირგვლივ არსებულ ელექტრომაგნიტურ ველებს და კარმას. გჯერათ თუ არა ამის - სხვა საკითხია, ეს ყოველი ინდივიდის გადასაწყვეტია, მაგრამ ყური დავუგდოთ მას და საკუთარი დასკვნები გავაკეთოთ, ეს სასურველია.

თუ ადამიანს აქვს ლამაზი და თანაბარი კბილები, მაშინ მისი კარმა და აურა შესაბამისად მკაფიო და თანაბარია. მრუდე კბილების არსებობა მეტყველებს მასზე, რომ უხდება მყისიერად რამდენიმე კრიზისებთან, აღმასვლებთან და დაღმასვლებთან დაკავშირებული პროგრამის შემუშავება.

მეჩხერი კბილები აქვს ვნებიან პირებს, ხოლო „ცხენისებრი“ კბილები ლაპარაკობენ მათი მფლობელის ავ ჩვევებზე. ასეთი ადამიანი ჩვეულებრივ მრისხანე ბუნებისაა.

წინა კბილები განასახიერებენ მშობლების მიერ ბავშვისათვის გადაცემულ თვისებებს (კარგსა და ცუდს). თუ წინა კბილები ძლიერ განსხვავდებიან დანარჩენებისაგან, მაშინ ეს ნიშნავს, რომ ადამიანის მშობლებს აქვს დისკარმონიული კარმა და არ შეუძლიათ ბავშვის დაცვა. მას მოუხდება დამცველისა და დასაყრდენის უცხო ადამიანებში მოძებნა. ზედა ყბები სიმბოლიზირებენ წინაპრებს მამის მხრიდან, ხოლო ქვედა - დედის ხაზით არსებულ წინაპრებს. სიბრძნის კბილების მახლობლად განლაგებული კბილები ახასიათებენ ჩვენს შორეულ წინაპრებს.

ოთხი წინა ქვედა საჭრელი კბილები მიგვანიშნებენ იმ ადგილს, რომელიც უკავია მშობლებს ადამიანის ცხოვრებაში, ხოლო ოთხი ზედა საჭრელი - უჩვენებს იმ ადგილს, რომლის დაჭერაც სურს ადამიანს თავისი მშობლების გვერდით.

რამდენადაც სხეულის მარჯვენა ნაწილი ასახავს მამასთან დამოკიდებულებებს (მამაკაცური ნაწილი), ამიტომ მარჯვნივ განლაგებული პრობლემური კბილები, მეტყველებენ ადამიანის მამასთან კომფლიქტზე და საერთოდ შესაძლოა მამაკაცებთან პრეტენზიებზე, მათ შორის საკუთარ თავთანაც, თუ ის მამაკაცია. თუ გვტკივა მარცხნივ მდებარე კბილები, მაშინ უნდა ვეცადოთ დედასთან და საკუთარ ქალურ არსებასთან (თუ პიროვნება ქალია) ურთიერთობის დარეგულირებას.

სარძევე კბილები, როგორც წესი, მიუთითებენ იმ პრობლემებზე, რომლებიც პიროვნებას ელოდება ზრდასრულ პერიოდში. თუ პირველად ამოვიდა საჭრელი კბილი ეს ბავშვისათვის კარგი ნიშანია: მას შეუძლია მომავალში თვითონ წარმართოს საკუთარი ცხოვრება. თუ სარძევე კბილები დიდხანს ფუნქციონირებს, მაშინ ზრდასრულ ასაკში ადამიანი იქნება ინფანტილური და უპასუხისმგებლო. ასეთ ადამიანებზე იტყვიან: „ზრდართული ბავშვი“.

7-8 წლის ასაკში ბავშვი იცვლის კბილებს. ამ დროს ეცადეთ შვილი განაწყობთ დადებით ემოციებზე. დაარწმუნეთ ის, რომ ძალიან გიყვართ. არავითარ შემთხვევაში არ მიმართოთ მას ნეგატიური გამოხატულებით, თორემ შეიძლება ბავშვს შემდგომი ცხოვრება გაუფუჭოთ.

სარძევე კბილები და მათ შემცვლელი საღეჭები (ძირეულები), იშვიათად განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან. სარძევე კბილები გვიჩვენებს პოტენციალურ პრობლემებს, იმათ, რომელთა შეცვლაც ადამიანს შეუძლია ცხოვრებაში. ამიტომ არსებითი მნიშვნელობა აქვს ყურადღება მივაქციოთ თუ რომელი კბილი ამოუვიდა ბავშვს პირველად. იშვიათად, ბავშვი დაიბადოს რომელიმე კბილით. თუ ახალშობილს აქვს სარძევე კბილი (კიჭი) (განსაკუთრებით თუ ის საჭრელია), ეს მიუთითებს მის მომავალ თავისუფალ და მტკიცე ხასიათზე. ასეთ ადამიანს შეუძლია კარმისა და აურის ცვლილება, ძალუმს საკუთარი მომავლის სურვილისამებრ წარმართვა და გააჩნია თავისუფალი არჩევანის ნებელობა.

სარძევე კბილები საშუალებას აძლევს მშობლებს, თუ რა გზით წარმართონ თავიანთი პირმშოს განვითარება, ვინ იქნება ცხოვრებაში მისი დამცველი და საყრდენი, რა იქნება მისი მიდრეკილება, რომელი მემკვიდრეობითი ნიშნები აღმოაჩნდება მას [4, 5].

ძირეულ საღეჭ კბილებს გააჩნია ღრმა ფესვები. ისინი წარმოადგენენ იმ ცხოვრებისეული ფაქტორების სიმბოლოებს, რომელთაც ადამიანი ცხოვრებაში შეხვდება. მრუდე და არასწორი კარიესით დაავადებული კბილები ნიშნავს, რომ ადამიანი ცხოვრებაში გადაიტანს მრავალ სიმწელეს.

სიბრძნის კბილები ეზრდება იმ პირებს, რომლებმაც შეიძინეს ცხოვრებისეული გამოცდილება, ძლიერები გახდნენ ფიზიკურად და სულიერად. სიბრძნის კბილი ყველას არ ამოუდის. ისინი ეზრდებიან მხოლოდ იმ პირებს, რომლებმაც უნდა დაიცვან ოჯახის, ან გვარის ინტერესები. სწორედ ამიტომ სიბრძნის კბილების ამოღება მთლიანად სასურველი არ არის. მაინც რაშია საქმე?

გასულ საუკუნეში ჩატარებული გამოკვლევების საფუძველზე სპეციალისტებმა გააკეთეს დასკვნა, რომ უკვე 2000 წლისათვის ახალშობილები იქნებოდნენ სიბრძნის კბილების ჩანასახების გარეშე. სტომატოლოგიაში მათ უწოდებენ მესამე საღეჭ კბილებს ანუ „მერვეებს“. ეს დასკვნები არ გამართლდა. ბავშვები ისევ იბადებიან ამ კბილების ჩანასახებით.

როგორც წესი, ეს კბილები ადამიანს ამოეჭრება 16-18 წლისა და უფრო ზრდასრულ ასაკში. ცნობილია შემთხვევები, როცა სიბრძნის კბილები ამოუვიდა პროთეზის მატარებელ ბებიებს. ისინი საკმაოდ თავისებურია, მათ სხვა ფესვური სისტემა აქვთ. ამიტომ იზრდებიან ისინი მოგვიანებით და ხშირად გადახრილი არიან ნორმისაგან. ალბათ ორგანიზმს არ „სურს“ ისეთი ორგანოს შენახვა, რომელსაც არ გააჩნია დიდი ფუნქციონალური დატვირთვა.

თუმცა, ეს ნიშნავს, რომ პირველი შექმნილი პრობლემებისთანავე საჭიროა ამ კბილების ამოღება. საბჭოთა წლებში, როცა სტომატოლოგია არ იყო კომერციული, მათ მეტი სიფრთხილით ეპყრობოდნენ. ახლა კი, როცა ნებისმიერი კბილის ამოღება სოლიდური თანხებთან არის დაკავშირებული, ნებისმიერ კერძო კლინიკაში მათ მოშორებას სიხარულით შემოგვთავაზებენ. აღსანიშნავია, რომ მათი ამოღება პრეისკურანტებში ყველაზე ძვირია.

ევროპის ქვეყნებში სიბრძნის კბილებს ამოსვლისთანავე იღებენ, რადგან ითვლება, რომ მათგან კარგი არაფერია მოსალოდნელი. ჩვენთან ჯერ კიდევ ცდილობენ სიბრძნის კბილების შენარჩუნებას. თუმცა მსოფლიოში მათი ამოღების ტენდენცია იზრდება, მიუხედავად იმისა, რომ ამ პროცესს ხშირად გარკვეული გართულებები მოყვება.

დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ ადამიანის საერთო ჯანმრთელობის შესანარჩუნებლად მნიშვნელოვან როლს თამაშობს კბილებისა და პირის ღრუს დროული პროფილაქტიკა და მოვლა. კბილების ყოველდღიური მოვლა და ჰიგიენა წარმოადგენს პირის ღრუს, შინაგანი ორგანოებისა და საერთოდ ორგანიზმის დაავადებათა პროფილაქტიკის ყველაზე ხელმისაწვდომ და გავრცელებულ მეთოდს [6, 7]. რეკომენდირებულია პირის ღრუს დღე-ღამის განმავლობაში ორჯერ მაინც გაწმენდა ფტორიდების შემცველი კბილის პასტებისა და რბილი ჯაგრისის მეშვეობით.

აქედან გამომდინარე, იმის ცოდნას, რომ პირის ღრუს ჯანმრთელობა და მთლიანობაში ორგანიზმის ჯანმრთელობა მჭიდრო კავშირშია ერთმანეთთან, არსებითი მნიშვნელობა აქვს ინდივიდუალური თუ მასობრივი პროგრამების დამუშავებისა და მოსახლეობის ჯანდაცვის საქმეში.

ლიტერატურა

1. Улитовский С. Б., Орехова Л. Ю. Определения чувствительности зубов. // Пародонтология, №4, 2008.
2. URL: <https://science-medicine.ru/ru/article/view?id-1019>, 2019.
3. Burt H., et all. Practice and the community. // 5 ed – Phyladelphia, London, Sydney, Tokyo, 1999.
4. Dettory G., et all. Analysis of the effects of potassium oxalate and laser ND: Yag.// Dental Research, 2002.
5. ადგიშვილი თ., ჭვიაშვილი თ. და სხვ. მედიცინის საბუნებისმეტყველო საფუძვლები. // ნაწ. I, ქუთაისი, 2014.
6. Buzalaf M. R. et al. Fluoride and the oral environment. // Monographs in oral science, 22, 2011.
7. Wolf M. et al. In vivo effects of a new dentifrice containing 1,5% arginine. // J. Clin dent. v. 24, 2013.

WHICH ORGANS AFFECT THE TEETH

Jikia M., Zhvitiashvili T., Davarashvili Kh., Adeishvili M., Kordzadze L.

Summary: The relationships between the teeth and internal organs are discussed. It is proven that daily dental care and hygiene is a good method of preventing diseases of the oral, internal organs and the whole body.

Key words: Teeth, acting on organs.